CAT

GUIES D'ARQUITECTURA I URBANISME DE BARCELONA

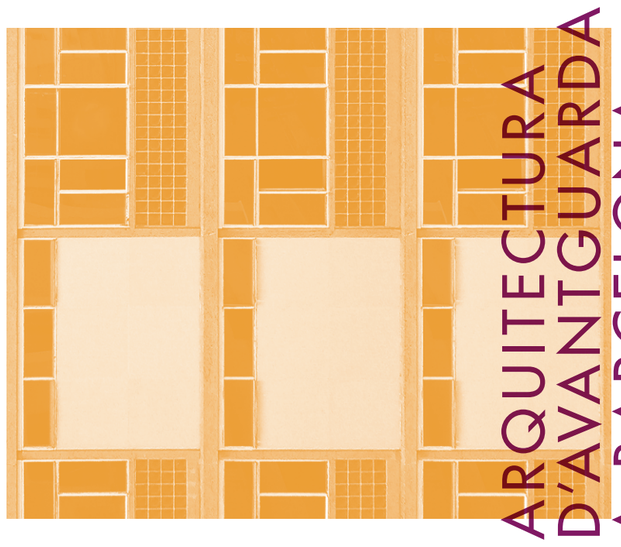

ARQUITECTURA D'AVANTGUARDA A BARCELONA

JOSEP LLUÍS SERT I EL GATCPAC

INTRODUCCIÓ

Aquesta publicació recull tots els edificis del GATCPAC i de la seva cara més coneguda, Josep Lluís Sert, que s'han conservat fins a l'actualitat. Alhora, mostra la importància que el GATCPAC ha tingut en el desenvolupament de la societat moderna i de la Barcelona que coneixem avui en dia.

Si en voleu saber més, podeu assistir a les següents visites guiades:

- Casa Bloc: www.dissenyhub.barcelona
- Fundació Joan Miró: www.fmirobcn.org
- Pabellón de la República: www.elglobusvermell.org

BARCELONA 2026
Capital Mundial de l'Arquitectura

Aquesta publicació forma part de la programació de Barcelona 2026 Capital Mundial de l'Arquitectura, designació de la UNESCO i la UIA (Unió Internacional d'Arquitectes) que converteix la ciutat en un fòrum global d'arquitectura, urbanisme i paisatgisme. Al llarg de deu mesos, l'Ajuntament de Barcelona desplegarà una programació multidisciplinar realitzada en col·laboració amb escoles, universitats i entitats professionals i culturals. A més a més, Barcelona també acull el Congrés Mundial d'Arquitectes de la UIA 2026, consolidant-se com l'epicentre mundial de l'arquitectura.

Barcelona 2026 Capital Mundial de l'Arquitectura compta amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i el Ministeri d'Habitatge i Agenda Urbana.

https://guiesbarcelona.elglobusvermell.org/

Arquitectura d'Avantguarda a Barcelona
PLÀNOL-GUIA

Barcelona 2026 Capital Mundial de l'Arquitectura

Idea, textos i fotografies
El globus vermell

Edició
El globus vermell
www.elglobusvermell.org

Amb el suport de
Ajuntament de Barcelona
Barcelona 2026.
Capital Mundial de l'Arquitectura

Producció
www.latrama.cat

Correcció de textos
la correccional (serveis textuals)

Disseny gràfic
Nacho Sanz
www.nachosanz.com

Agraïments
Rossend Casanova, Mario Corea, Jaume Freixa, Edgardo Mannino, Ignacio Paricio, Arxiu Josep Lluís Sert, Arxiu Històric del COAC, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía

Drets
CC-BY-SA 4.0 per l'edició: El globus vermell, 2025
CC-BY-SA 4.0 pels textos i les imatges: El globus vermell
https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/

B 3275-2026

Una iniciativa de: unesco | uia

Amb la col·laboració de: Generalitat de Catalunya | Ministeri d'Habitatge i Agenda Urbana

Publicació editada per: El globus vermell

Amb el suport de: Barcelona

ARQUITECTURA D'AVANTGUARDA A BARCELONA

JOSEP LLUÍS SERT I EL GATCPAC

La Generalitat de Catalunya de la primera meitat dels anys trenta és un govern compromès amb les necessitats socials. En aquell moment, les ciutats com Barcelona presenten, en les zones més humils, greus problemes d'higiene i salubritat, i el Govern de la República creu necessari i urgent fer èmfasi en les polítiques socials i de millora urbana. Encarrega diversos projectes al GATCPAC, el grup d'arquitectes que introdueix els criteris de l'arquitectura moderna al país, i es mostra obert a propostes innovadores per fer de les ciutats i els habitatges llocs on viure amb dignitat, pensant sobretot e n la classe treballadora. Aquestes iniciatives donen lloc a projectes, tant urbanístics com residencials, que prioritzen la salubritat, la higiene i la socialització i que a més a més fan servir solucions constructives innovadores.

Amb els seus manifestos i reflexions, el GATCPAC replanteja d'arrel com ha de ser la professió de l'arquitecte. Es tracta d'un període en què l'arquitectura i l'urbanisme tenen un paper determinant en el desenvolupament del país. El racionalisme que introdueix el GATCPAC a Catalunya incorpora nous criteris i idees que s'estan forjant i portant a la pràctica en els països més avançats d'Europa. Alhora, es fixen en l'arquitectura vernacular i la construcció tradicional pròpies del país, les quals són, al cap i a la fi, funcionalisme pur.º

Arquitectura d'Avantguarda a Barcelona promou el coneixement del patrimoni arquitectònic que el GATCPAC i la seva cara més coneguda, Josep Lluís Sert, van deixar a la ciutat de Barcelona. Aquest plànol-guia reflecteix la importància que el GATCPAC ha tingut en el desenvolupament de la societat moderna i de la Barcelona que coneixem avui en dia.

EL GATCPAC

El GATCPAC (Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània) el formen un grup de joves i inquiets arquitectes que, beL·ligerants contra l'estil arquitectònic imperant al país durant els anys vint, replantegen l'arquitectura catalana del segle xx. No és casual que pocs mesos abans de començar l'Exposició Internacional de Barcelona del 1929, ells inaugurin, a les Galeries Dalmau, la seva pròpia exposició anomenada *Arquitectura Nova*, en contraposició a l'estil anacrònic de la majoria d'edificis de l'Exposició Internacional. Allà, hi exposen els seus primers projectes, influenciats pels nous corrents arquitectònics que sorgeixen a Europa.

Fruit d'un viatge en grup per Europa, alguns integrants del GATCPAC són testimonis directes de la nova arquitectura racionalista d'avantguarda. Aquest moviment es basa en el funcionalisme —la funció de l'edifici ha de determinar la forma— i prescindeix de tot allò superflu com l'ornamentació. L'aparició de nous materials i tecnologies aplicades a la construcció, que permeten la producció industrial estandarditzada, també aporten avantatges i innovacions a l'arquitectura.

El moviment s'estén a la resta de l'Estat i desperta l'interès d'arquitectes de tot Espanya. Alguns d'ells creen el GATEPAC, que s'organitza en tres seccions i hi incorpora el grup català: Grupo Centro amb seu a Madrid, Grupo Norte amb seu a Bilbao i Grupo Este (GATCPAC) amb seu a Barcelona.

El Govern català de la República, amb la voluntat de modernitzar el país, treballa en polítiques de millora social i de les condicions de vida i laborals de la classe treballadora. En aquest context polític, el GATCPAC esdevé el braç tècnic del Govern i posa en pràctica els principis d'aquesta nova arquitectura. Així doncs, els seus projectes principal s es conceben amb l'objectiu de millorar les condicions de salubritat i habitabilitat de les ciutats i dels habitatges.

A escala urbana proposen el Pla Macià (1932-1934), un nou pla urbanístic per a la ciutat de Barcelona desenvolupat amb Le Corbusier, que replanteja l'Eixample de Cerdà amb l'objectiu de respondre a les necessitats socials del moment i de sanejar el nucli antic. També proposa millorar la comunicació amb les platges del delta del Llobregat on estudien la creació de la Ciutat de Repòs i de Vacances destinada sobretot a la classe treballadora.

D'altra banda, aprofundeixen en qüestions d'habitatge i d'edificis sanitaris en relació a la salubritat i la higiene i redefineixen els mínims acceptables per la societat del segle xx. Els problemes concrets del seu entorn immediat (Barcelona i Catalunya) els serveixen per reflexionar i trobar respostes extrapolables a problemes comuns arreu del món.

La seva determinació en difondre aquestes noves idees els porta a editar la revista *AC. Documentos de Actividad Contemporánea*, nexe d'unió de tots els grups del GATEPAC, en què, a més de publicar-hi projectes i manifestos sobre arquitectura i urbanisme, hi publiquen articles sobre altres àmbits artístics (pintura, cinema, disseny, entre d'altres). A més a més, obren el local expositiu i de venda MIDVA (Mobles i Decoració per a la Vivenda Actual) al passeig de Gràcia on exposen mobiliari i elements de disseny basats en el Moviment Modern.

Un cop esclata la Guerra Civil, l'activitat del GATCPAC minva considerablement, ja que la majoria dels projectes en què treballen depenen de l'administració pública. El 1937 es publica l'últim número de la revista AC i el 1939 es tanca el local MIDVA. Amb el canvi polític, a molts integrants del GATCPAC els és prohibida l'activitat professional a Espanya i opten per l'exili.

Després de la Guerra Civil, el debat i la investigació sobre l'arquitectura van trigar reactivar-se. No és fins el 1951 que es funda el Grup R, col·lectiu que agrupa arquitectes de diverses generacions (Oriol Bohigas, Josep Antoni Coderch, Josep Martorell, Antoni de Moragas, entre d'altres) amb la voluntat de continuar el llegat del GATCPAC i de tornar a establir vincles internacionals.

JOSEP LLUÍS SERT I LÓPEZ
Barcelona, 1902 – Barcelona, 1983

Fill d'una família de l'alta burgesia catalana relacionada amb el món de l'art (el pintor Josep Maria Sert és oncle seu) i els ambients intellectuals, al llarg de la seva vida seguirà cultivant aquestes relacions i, entre molts d'altres, Joan Miró, Alexander Calder i Pablo Picasso seran grans amics seus • 1923-1929 Estudia a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona • 1927 Viatja a París on coneix l'obra de Le Corbusier • 1929 Acaba la carrera i s'incorpora a l'estudi de Le Corbusier • 1930 Torna a Barcelona i rep els primers encàrrecs. Es constitueix el GATCPAC i Sert n'és l'artífex principal • 1932 Cofundador d'ADLAN (Amics De L'Art Nou), iniciativa que reforça els seus vincles amb la comunitat artística del país • 1936-1939 En plena Guerra Civil, dissenya amb Luis Lacasa el Pavelló de la República per a l'Exposició Internacional de París del 1937. Mentre dura la guerra s'hi queda exiliat • 1939 Després de la victòria feixista, se li prohibeix exercir d'arquitecte a Espanya i marxa als Estats Units • 1942 La publicació del llibre *Can our cities survive?* li obre les portes del món acadèmic. Comença a impartir classes a la Universitat de Yale i crea, juntament amb arquitectes, urbanistes i enginyers, la Town Planning Associates, que projecta plans urbanístics, molts d'aquests per a ciutats sud-americanes • 1947-1956 És nomenat president dels CIAM • 1953-1969 És nomenat degà de l'Escola d'Arquitectura de la Universitat de Harvard i es trasllada a Cambridge, Massachussets • 1958 Funda un nou despatx d'arquitectura amb Huson Jackson i Ronald Gourley. A l'entorn de la Universitat de Harvard dissenya diversos edificis en els que reflecteix l'atmosfera mediterrània • 1976 És distingit amb la Medalla d'Or de l'Acadèmia d'Arquitectura de França • 1981 Obté la Medalla d'Or de l'American Institute of Architects, la Medalla de Oro concedida pel Consejo Nacional de Arquitectos de España i la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya.

© Fons Sindicat d'Arquitectes de Catalunya (Arxiu Històric del COAC)

Algunes de les seves obres més representatives:

1930-1931
Edifici d'habitatges al carrer Muntaner (Barcelona)

1932-1936
Casa Bloc (Barcelona), en col·laboració amb Josep Torres Clavé i Joan Baptista Subirana

1933-1934
Joieria J. Roca (actualment Swatch) al Pg. de Gràcia, 18 (Barcelona)

1933-1935
Dispensari Antituberculós, actualment CAP Lluís Sayé (Barcelona)

1936-1937
Pavelló de la República, Exposició Internacional de 1937 (París, França, reconstruït el 1992 a Barcelona)

1955
Estudi de Joan Miró, actualment part de la Fundació Pilar i Joan Miró (Palma de Mallorca)

1958-1965
Centre Holyoke, Universitat de Harvard (Boston, EUA)

1960
Ambaixada dels Estats Units (Bagdad, Iraq)

1961-1963
Apartaments de la Universitat de Harvard (Boston, EUA)

1964
Fundació Maeght (Saint-Paul-de-Vence, França)

1966-1971
Cases a Punta Martinet, Eivissa

1970-1975
Habitatges a Roosevelt Island i Yonkers, (Nova York, EUA)

1972-1975 Fundació Joan Miró (Barcelona)

ARQUITECTES DESTACATS DEL GATCPAC

Josep Torres i Clavé
Barcelona, 1906 – Els Omellons, Lleida1939

Neix en el sí d'una família benestant, fundadora del Foment d'Obres i Construccions. Des de jove mostra un gran domini del dibuix i la pintura · 1914 El seu pare, Raimon Torres Grau, mor prematurament. Jaume Torres Grau, oncle seu i arquitecte noucentista, tutela la seva formació i més endavant l'incorpora al seu estudi • 1926-1927 Estudia Arquitectura i coneix Josep Lluís Sert i Sixte Illescas. Amb ells, viatja a Itàlia per estudiar els mestres de la pintura • 1929 Acaba els estudis d'Arquitectura. Participa amb Josep Lluís Sert en l'exposició de les Galeries Dalmau *Arquitectura Nova* amb el projecte "Ordenació d'un poble de la costa", un conjunt d'habitatges basat en conceptes renovats • 1930 Participa en la fundació del GATEPAC i de la revista AC, de la qual serà director. S'associa amb J.L. Sert i J.B. Subirana • 1931 Comença la seva participació en projectes que esdevindran obres mestres del racionalisme arquitectònic català: el Pla Macià de Barcelona, la Casa Bloc, el Dispensari Antituberculós i la Ciutat de Repòs i de Vacances • 1936-1937 S'intensifica la seva tasca per aplicar les idees progressistes a l'urbanisme i l'arquitectura. Com a fundador del Sindicat d'Arquitectes de Catalunya, reorganitza els serveis tècnics de l'Ajuntament de Barcelona i, com a director de l'Escola d'Arquitectura, renova la vella estructura acadèmica • 1938-1939 S'incorpora al front on mor en plena retirada de l'exèrcit republicà.

Coautor amb Josep Lluís Sert de la Casa Bloc i el Dispensari Antituberculós
© Fons Sindicat d'Arquitectes de Catalunya (Arxiu Històric del COAC)

Joan Baptista Subirana Subirana
Rosario de Santa Fe, Argentina, 1904 – Barcelona, 1978

És un dels pocs membres del GATCPAC d'origen humil • 1926 Es llicencia en Matemàtiques • 1930 Es titula en Arquitectura després d'haver cursat estudis a Barcelona, Madrid i Berlín. També esdevé doctor en Ciències Exactes. Enceta la carrera professional guanyant un concurs per la construcció d'un grup de cases barates a València, així com grups escolars a Madrid i Valladolid • 1931 Durant la seva estada a Berlin, treballa amb Walter Gropius • 1932-1938 És membre actiu i soci director del GATCPAC. Col·labora amb Josep Lluís Sert i Josep Torres Clavé fins a l'esclat de la Guerra Civil • 1931-1932 Amb Fernando García Mercadal organitza l'Exposició Internacional d'Escoles Modernes • 1933 També amb Garcia Mercadal realitza el projecte de platges populars de Jarama, a Madrid, inspirat en el de la Ciutat de Repòs i de Vacances • 1934 Participa en la política d'organització hospitalària comarcal de Catalunya i fa projectes de reforma i ampliació de diversos hospitals, alguns en col·laboració amb Josep Torres Clavé • 1939 Després de la Guerra Civil es queda a Barcelona, acaba els projectes interromputs del GATCPAC i reprèn la seva carrera professional malgrat les dues ordres d'expulsió que pesen sobre ell per col·laboració amb el Govern de la República.

Coautor amb Josep Lluís Sert de la Casa Bloc i el Dispensari Antituberculós
© Fons Sindicat d'Arquitectes de Catalunya (Arxiu Històric del COAC)

Luis Lacasa Navarro
Ribadesella, Astúries, 1899 - Moscou, Rússia, 1966

Tot i no ser membre del GATCPAC, contribueix en la introducció del moviment racionalista a Espanya i se'l considera membre de l'anomenada Generació del 25 • 1921 Obté el títol d'arquitecte a l'Escola de Madrid i amplia estudis d'urbanisme a la Bauhaus de Weimar (Alemanya) • 1926-1932 Amb Manuel Sánchez Arcas guanya concursos per la construcció d'hospitals i de l'Institut Rockefeller, mostra de la combinació de principis racionalistes i pràctiques constructives tradicionals • 1925-1930 Membre de l'organització de l'11è Congrés Nacional d'Arquitectura i el 1r Congrés Nacional d'Urbanisme. Participa en la creació del Colegio de Arquitectos de Madrid. Fa amistat amb Alberto Sánchez, Federico García Lorca i Luis Buñuel. Membre fundador de l'*Alianza de Intelectuales Antifascistas* para la defensa de la Cultura • 1928-1932 Construeix el nou edifici per a la residència d'estudiants a la Ciutat Universitària de Madrid • 1937 Realitza, juntament amb Josep Lluís Sert, el Pavelló d'Espanya a l'Exposició de París • 1939 Amb la instauració del règim franquista, Lacasa és sancionat amb la suspensió total de l'exercici de la professió en tot el territori nacional i s'exilia a Moscou, on viu fins a la seva mort.

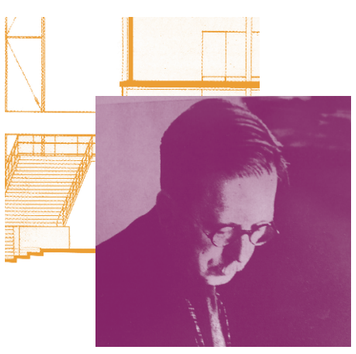

Coautor amb Josep Lluís Sert del Pavelló de la República
© Fons Sindicat d'Arquitectes de Catalunya (Arxiu Històric del COAC)

Sixte Illescas i Mirosa
Barcelona, 1903 – 1986

1922-1928 A la universitat coneix Josep Lluís Sert, Josep Torres Clavé i altres futurs membres del GATCPAC. Treballa amb Josep Goday i Jaume Torres Grau, arquitectes noucentistes. En acabar la universitat crea despatx amb Josep Lluís Sert • 1929 Participa en l'exposició *Arquitectura Nova* a les Galeries Dalmau amb un projecte d'estació per a un aeroport. Participa en la fundació del GATCPAC. Rep l'encàrrec de la Casa Vilaró, un dels primers exemples d'arquitectura moderna • 1930 Assisteix a les reunions constituents del GATEPAC i entra en la junta directiva · 1935 Dimiteix com a soci directiu del GATCPAC • 1934-1935 Projecta l'edifici d'habitatges del carrer de Pàdua, un exponent de la modernitat • Després de la Guerra Civil, la seva activitat professional minva dràsticament.

Germà Rodríguez Arias Arias
Barcelona, 1902 – 1987

1929 Intervé en la fundació del GATCPAC. Viatja a Eivissa, es fixa en l'arquitectura rural i introdueix l'interès per l'arquitectura tradicional en els criteris del GATCPAC • 1930-1931 Construeix l'edifici Rodríguez Arias, dissenyat per a la seva família • 1933-1934 Projecta l'edifici Astòria, la façana del qual recorda l'estil de la Bauhaus • 1935-1940 Amb Ricard de Churruca dissenya el conjunt d'habitatges situat entre la Diagonal i els carrers d'Enric Granados i París • 1939 Després de la Guerra Civil s'exilia i acaba a Xile. Allà segueix desenvolupant la seva carrera professional i arriba a treballar per Pablo Neruda, que li encarrega diversos projectes • 1956 Torna a Eivissa on s'instal·la i treballa • Passa els últims anys a Barcelona.

Raimon Duran i Reynals
Barcelona, 1895 – 1966

Les seves primeres obres com arquitecte són d'estil noucentista • 1926-1929 Realitza el vestíbul de l'Estació de França de Barcelona i el Palau de les Arts Gràfiques de l'Exposició Internacional • 1931-1935 Influït pel Racionalisme, esdevé membre directiu del GATCPAC • Seguint criteris racionalistes dissenya la Casa Espona (1934-1935), la Casa Cardenal (1935-1940) i la casa unifamiliar de Can Móra (1935) • Després de la Guerra Civil torna a fer arquitectura d'influència renaixentista.

Ricard Ribas i Seva
Barcelona, 1907 – 2000

1933 S'afilia al GATCPAC. Amb Francesc Perales, dissenya un prototip de parada de flors per a la Rambla • 1934 Treballa com a manobre en el prototip de "caseta i hortet" realitzat al passeig de Torras i Bages • 1935 Realitza l'edifici d'habitatges del carrer Balmes, 166-168, de clar estil racionalista • Quan s'apropa la Guerra Civil, les definicions polítiques s'accentuen i es desvincula del GATCPAC. Es desmarca també de la relació d'alguns familiars amb la Falange • 1936 Opta per l'exili i viu i treballa a Milà, París, Bogotà i Buenos Aires • 1949 Es casa a l'Uruguai • 1952 Torna a Espanya.

Ricard de Churruca
Manila, Filipines, 1900 – Barcelona, 1963

Projecta el Gran Hotel Atlántico de Cadis • 1929 Intervé en la fundació del GATCPAC • 1930 Construeix la Delegació del Patronat Nacional de Turisme, a la Gran Via • 1931 Amb Germà Rodríguez Arias Arias, dissenya la casa unifamiliar de la plaça de Mons • 1935 Dissenya l'edifici d'habitatges del carrer Iradier • 1935-1940 Amb Germà Rodríguez Arias Arias construeix l'edifici situat entre la Diagonal i els carrers d'Enric Granados i París • Després de la Guerra Civil es dedica a activitats empresarials.

Els delegats del GATCPAC a Atenes (1933) i Portada del número 11 de la revista *AC. Documentos de Actividad Contemporánea*
© Fons Sindicat d'Arquitectes de Catalunya (Arxiu Històric del COAC)

Antoni Bonet Castellana
Barcelona, 1913 – 1989

De molt jove ja col·labora en projectes com el Pla Macià i la Ciutat de Repòs i de Vacances de Castelldefels • 1931 Forma part del grup fundador del MIDVA • 1932 Col·labora al despatx de Josep Lluís Sert • 1933 Encara estudiant, assisteix al congrés CIAM celebrat en un creuer de Marsella a Atenes • 1936 Treballa a l'estudi de Le Corbusier a París • 1937 Torna a treballar amb Josep Lluís Sert en el projecte del Pavelló de la República de París • 1938 S'exilia a l'Argentina i realitza projectes d'arquitectura i de disseny de mobiliari • 1953-1960 Des de l'Argentina projecta la casa La Ricarda, al Prat del Llobregat • 1962 Amb Josep Puig Torné realitza el Canòdrom Meridiana • 1963 També amb Puig Torné projecta l'edifici Mediterrani • 1975-1980 Dissenya el Tribunal Constitucional de Madrid.

ARQUITECTURA D'AVANTGUARDA A BARCELONA

JOSEP LLUÍS SERT I EL GATCPAC

FÀBRICA MYRURGIA
Mallorca, 351
Antoni Puig i Gairalt. 1928 **01**

CASA VILARÓ
Av. Coll de Portell, 43
Sixte Illescas. 1929 **02**

EDIFICI D'HABITATGES
Rosselló, 36
Josep Lluís Sert. 1929 **03**

CASA JOSEFA LÓPEZ
Muntaner 342-348
Josep Lluís Sert. 1930 **04**

CASA VILADOT
Av. Gaudí, 71
Jaume Mestres. 1930 **05**

CASA RODRÍGUEZ ARIAS
Via Augusta, 61
Germà Rodríguez Arias. 1930 **06**

CASA NATIVITAT VEDRUNA
Navas de Tolosa, 238 i 240
Joan Baca. 1931 **07**

EDIFICI D'HABITATGES
Rector Ubach, 19
Antoni Fisas. 1931 **08**

EDIFICI D'HABITATGES
Jonqueres, 4-6 + Ortigosa, 3
Sixte Illescas. 1931 **09**

CASA GINESTÀ
Av. Gaudí, 44
Jaume Mestres. 1931 **10**

CASA LLUÍS BARANGÉ
Pl. Mons + G. Bécquer
Ricard de Churruca i Germà Rodríguez Arias. 1931 **11**

CASA FRANCESCA ESPONA
Muntaner, 568
Raimon Duran i Reynals. 1932 **12**

MÚTUA ESCOLAR BLANQUERNA
[avui Institut Menéndez Pelayo]
Via Augusta, 140
Jaume Mestres. 1932 **13**

EDIFICI ASTÒRIA
París, 193-199
Germà Rodríguez Arias. 1932 **14**

CASA MERCÈ ESCOLANO
Ptge. Roserar, 18
Marino Canosa. 1933 **15**

CASA BARANGÉ II
Pl. Jaume II, 8
Raimon Duran i Reynals. 1933 **16**

CASA JAUME ESPONA
Camp d'en Vidal, 16
Raimon Duran i Reynals. 1933 **17**

CASA DE VIDRE
Pàdua, 96
Sixte Illescas. 1933 **18**

JOIERIA ROCA
Pg. de Gràcia, 18
Josep Lluís Sert. 1933 **19**

CASA BLOC
Pg.. Torres i Bages, 91-105
Josep Lluís Sert, Joan Baptista Subirana i Josep Torres Clavé. 1933 **20**

DISPENSARI CENTRAL ANTITUBERCULÓS
Ptge. Sant Bernat, 10 + Torres i Amat
Josep Lluís Sert, Joan Baptista Subirana, Josep Torres Clavé i José Bori Jensana. 1933 **21**

ANTICS MAGATZEMS SEPU
Rambla dels Estudis 122
Ricard de Churruca, Ricard Ribas. 1934 **22**

CASA JAUME SANS
Pl. Molina, 1-7
Jaume Mestres. 1934 **23**

EDIFICI D'HABITATGES
Balmes, 166
Ricard Ribas. 1934 **24**

CASA MANUEL SANLLEHY
Gran Via, 737
Ricard de Churruca. 1935 **25**

CASA ROSALES
Iradier, 3
Ricard de Churruca. 1935 **26**

BLOC DIAGONAL
Av. Diagonal, 419
Ricard de Churruca, Germà Rodríguez Arias. 1935 **27**

CASA CARDENAL
Roger de Llúria, 132
Raimon Duran i Reynals. 1935 **28**

EDIFICI D'HABITATGES
Art, 2
Antoni de Ferrater. 1935 **29**

DISPENSARI DE SANT JOSEP DE LA MUNTANYA
[avui, Hospital de l'Esperança]
Sant Josep de la Muntanya, 12
Antoni Fisas. 1935 **30**

EDIFICI D'HABITATGES
Lincoln, 42
Sixte Illescas. 1935 **31**

CASA RAMON MESTRE DOMINGO
Padilla, 244
Sixte Illescas. 1935 **32**

BLOC BONANOVA O CASA MASANA
Pl. Bonanova + Pg. Sant Gervasi, 1-3
Sixte Illescas. 1935 **33**

EDIFICI D'HABITATGES
Pi i Margall, 17
Sixte Illescas. 1935 **34**

EDIFICI D'HABITATGES
Enric Granados, 133
Sixte Illescas. 1935 **35**

CASA SARDAÑÉS I BONET
Déu i Mata, 146
Ramon Puig i Gairalt. 1935 **36**

EDIFICI D'HABITATGES
Viladomat, 265
Nilo Tusquets. 1935 **37**

CASA LLUÍS JARA URBANO
Balmes, 371
Josep Soteras Mauri. 1935 **38**

CASA ROCA BARALLAT
Via Augusta, 12
Carles Martínez Sánchez. 1935 **39**

PAVELLÓ DE LA REPÚBLICA
Av. Cardenal Vidal i Barraquer, 34-36
Josep Lluís Sert, Luis Lacasa. 1937
Reconstrucció: A. Ubach, M. Espinet i J.M. Hernández León. 1992 **40**

CASA MONTEPIO D'EMPLEATS
Pg. Fabra i Puig, 43
Raimon Duran i Reynals. 1938 **41**

LES ESCALES PARK
Sor Eulàlia d'Anzizu, 46
Josep Lluís Sert. 1973 **42**

FUNDACIÓ JOAN MIRÓ
Parc de Montjuïc, s/n
Josep Lluís Sert. 1975 **43**

CASA BLOC

Immoble amb cinc blocs d'apartaments per a obrers que la Generalitat republicana encarrega a arquitectes membres del GATCPAC l'any 1932. La Casa Bloc és una prova pilot per a resoldre una de les xacres de la ciutat de Barcelona al llarg del segle xx: el barraquisme i les condicions de vida indignes de les persones més necessitades.

Considerat avui un símbol de l'arquitectura racionalista a Barcelona, representa una nova forma de pensar l'habitatge per als més necessitats, i també d'aplicar les noves idees i solucions, presents ja en algunes parts d'Europa però aquí encara poc conegudes. Principis com la funcionalitat, l'economia d'espais i de materials, la socialització o l'atenció envers la comunitat queden plasmats en aquest projecte, paradigma de l'habitatge obrer.

Un bon assolellament, una ventilació eficaç i una percepció de l'espai obert són els tres principis bàsics amb els que es formalitza la proposta. Així, decisions de projecte com la disposició en illa oberta, la inexistència de patis de ventilació interiors o la situació de les estances principals encarades cap a la bona orientació responen a aquests tres principis.

Els apartaments de la Casa Bloc s'organitzen en dúplex, amb una planta inferior d'activitat diürna (cuina, safareig, bany, menjador i terrassa) i una planta superior, on s'hi concentren els dormitoris.

La integració entre l'arquitectura racionalista i l'arquitectura vernacular mediterrània és la gran aportació que el GATCPAC fa a l'estil internacional i que queda plasmada en aquest projecte tant en el disseny dels espais com en les tècniques constructives.

DISPENSARI ANTITUBERCULÓS

El Dispensari Central Antituberculós, situat al barri del Raval de Barcelona, és un encàrrec del Departament de Sanitat i Assistència Social de la Generalitat republicana i s'emmarca en una campanya contra la tuberculosi.

Al Dispensari es resumeixen tots els postulats i esperances que fins aleshores els seus autors havien formulat i desenvolupat aïlladament. S'hi combinen l'ús dels nous materials (ferro i vidre de pavès, entre d'altres) amb el respecte per la tradició constructiva local. Es tracta d'un edifici sanitari amb una concepció innovadora i moderna, que ja planteja uns paràmetres que seran utilitzats posteriorment en centres hospitalaris.

L'edifici, organitzat segons un esquema en L, delimita, amb les seves dues ales articulades pel nucli de comunicacions i serveis, un ampli espai exterior d'accés. Aquesta organització es basa en els criteris higienistes d'optimitzar les condicions d'assolellament i ventilació, l'alliberament de bona part del solar per aconseguir un espai enjardinat i la racionalització del programa funcional.

Al cos lateral s'ordenen linealment diversos serveis i les habitacions, el corredor de les quals es projecta amb l'orientació més desfavorable. A l'ala enfrontada a l'entrada se situa, de forma privilegiada, la sala d'actes, la qual, amb el cel ras de volta parabòlica, esdevé un estudiat model en qüestions de condicionaments acústic i d'il·luminació.

A la claredat distributiva del programa funcional s'hi uneix un plantejament constructiu en estructura metàl·lica porticada diferenciada dels tancaments, resolts amb elements modulats lleugers i la incorporació de nous materials com la fusteria de ferro i els murs de vidre de pavès.

PAVELLÓ DE LA REPÚBLICA

El Pavelló de la República es construeix per representar la República espanyola a l'Exposició Internacional de París de 1937.

El contingut exposat al Pavelló té per objectiu, d'una banda, denunciar la situació de Guerra Civil que pateix el país i, de l'altra, aconseguir aliances internacionals per poder defensar la República dels feixistes. Per aquest motiu es conviden a diferents artistes de renom, com Pablo Picasso, Joan Miró, Juli Gonzàlez, Alberto o Alexander Calder, a crear i exposar obres políticament compromeses. Malgrat les dificultats i la manca de recursos materials i organitzatius, aquest pavelló suposa la concentració d'art d'avantguarda espanyol més important de la història. Picasso hi exposa el *Guernica*, una representació dels bombardejos sobre la ciutat basca per part de l'aviació alemanya. I Miró elabora in situ sobre una paret interior del Pavelló la pintura mural *El segador* (*Pagès català en revolta*), obra desapareguda amb la demolició del Pavelló.

L'edifici respon a la combinació dels principis funcionalistes i del caràcter mediterrani que caracteritza l'obra de Sert. Cal destacar la influencia de Le Corbusier i les seves *promenades architecturales* en el disseny del recorregut del pavelló proposat per Sert i Lacasa.

Mentre que altres pavellons com l'alemany o el de la URSS competeixen per veure qui fa el pavelló més gran i espectacular, el pavelló de la República espanyola fa ús del talent únic i la força desbordant dels seus artistes.

L'any 1992 es construeix una rèplica del Pavelló a la Vall d'Hebron de Barcelona, el qual actualment acull el CRAI Biblioteca del Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona.

FUNDACIÓ JOAN MIRÓ

Situat a mitja altura de la falda de Montjuïc, la Fundació Miró representa un dels centres d'art més importants de la ciutat de Barcelona.

Joan Miró volia obrir una Fundació que no fos només un contenidor de la seva important col·lecció sinó que acollís també exposicions temporals d'altres artistes i esdevingués un centre d'agitació cultural i de difusió de l'art jove emergent.

La Fundació és una institució artística que s'idea a partir del treball conjunt entre Miró, l'artista, i Sert, l'arquitecte.

L'últim gran projecte de Josep Lluís Sert és un dels millors exemples de la simbiosi entre el racionalisme de l'estil internacional i l'arquitectura mediterrània.

Així, d'una banda, la funció determina la forma de l'edifici i, de l'altra, l'esquema compositiu s'organitza al voltant d'un pati central tot conformant dos cercles concèntrics conceptuals, en què l'interior acull la circulació dels visitants i l'exterior, els espais d'exposició.

Aquest museu suposa un gran exemple de com guiar l'experiència del visitant a partir d'estratègies i elements arquitectònics. La combinació d'espais d'alçada simple i alçada doble i l'obertura de perspectives i eixos visuals entre diversos espais del mateix museu fan que el visitant, sense ni tan sols ser-ne conscient, segueixi un itinerari concebut i definit per explicar l'obra exposada.

La relació entre l'interior i l'exterior, entre el museu i el seu entorn, és tan forta que és fa difícil determinar-ne els límits. A més, l'esforç per fer entrar llum natural a la pràctica totalitat de les sales de l'edifici es fa palesa amb una ràpida mirada a la coberta de l'edifici, poblada de lluernes.

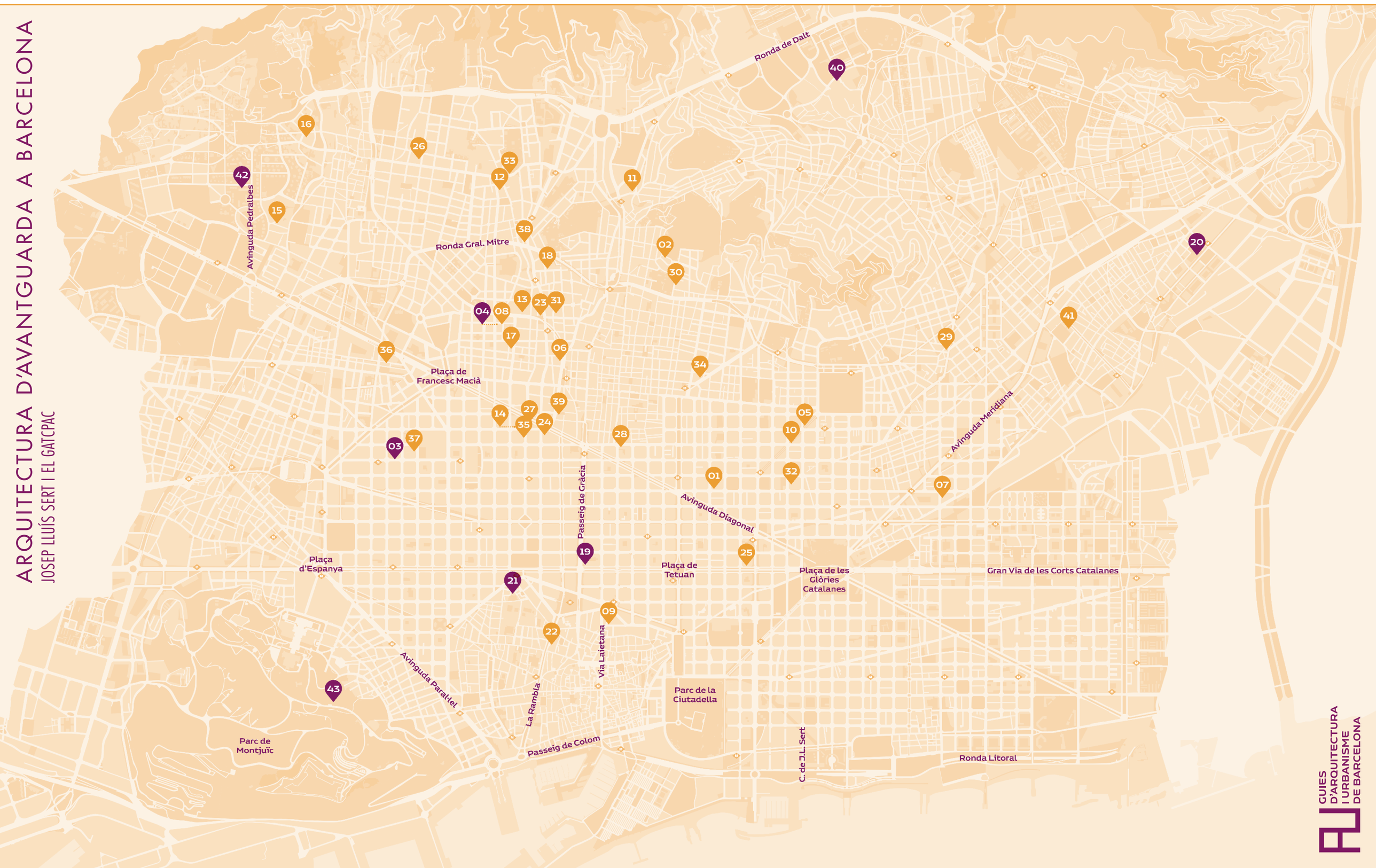

GUIES D'ARQUITECTURA I URBANISME DE BARCELONA